

NA SUCCESVOL FRAUDEONDERZOEK BIJ SUPER DE BOER

Franchisenemers

Het FIOD-onderzoek naar frauderende franchisenemers van Super De Boer is afgerond. Het OM beslist rond de zomer over de vervolging van de ergste fraudeurs. Kleinere sjoemelaars wacht een naheffing met boete.

TEKST: LEX VAN ALMELO | BEELD: SIMONE VAN ES

'Graag gedaan, Super de Boer', moet menig franchisenemer van de supermarktketens hebben gedacht. Totdat ze tegen de lamp liepen en de fraude met retourbonnen en statiegeld aan het licht kwam. De Belastingdienst zag een vreemd los eindje, trok eraan en ontrafelde een fraudebreiwerk dat accountants niet was opgevallen. De accountants valt niets te verwijten, zegt projectleider Henk Huttinga in een gesprek met Accountant. Wel maakt de Belastingdienst nu afspraken met franchisegevers, franchisenemers en hun accountants over 'maatwerk' bij de controle.

Hoe is het aan het licht gekomen?

Huttinga: "Wij hebben in 2010 een onderzoek uitgevoerd bij een ondernemer van Super De Boer. We vermoedden nog niet dat er iets mis was. Totdat wij de privéuitgaven van de ondernemer zagen. Toen viel ons op dat zijn levensstijl niet paste bij de winst uit de onderneming. We zagen te dure dingen."

Wat deed u toen?

"We zijn naar de kassatransacties gaan kijken. Bij een supermarkt komt al het geld ten slotte bij de kassa binnen. Samen met onze accountant en EDP-deskundige hebben we gekeken of er hiaten in de administratie zaten. We hebben de gegevens van enkele jaren geanalyseerd tot op het niveau van de kassabon. En we kwamen inderdaad vreemde dingen tegen. Er werden vóór en na sluitingstijd van de winkel grote bedragen retour geboekt zonder dat daar iets tegenover stond. Het ging soms wel om tweeduizend euro per keer. Het waren duidelijk geen vergissingen."

Het ging dus om grote bedragen? Had de accountant die niet moeten zien?

"Er waren ondernemers die voor in totaal tweeënhalve

ton hebben gefraudeerd. Een beetje supermarkt heeft een omzet van vijf tot tien miljoen euro. Op basis van het brutowinstpercentage hadden we het niet gevonden. En voor de accountants zijn zulke bedragen mogelijk niet materieel. Het hangt dus van de controleopdracht af of je het ziet."

En die opdracht was beperkt?

"Ja. Theoretisch had de accountant van de franchisenemer het kunnen zien. Maar wij weten niet of accountants van franchisenemers dezelfde analyse hebben gemaakt als wij. En een franchisegever hoeft dit ook niet per se te zien. Soms staat in franchisecontracten dat het hoofdkantoor de omzetten niet mag controleren."

Dus de accountant mocht niet altijd tot de bodem gaan?

"Ik ken de inhoud van al die opdrachten niet. Maar ik heb geen verwijten richting accountants."

OLIEBOLLENKRAAM

Wat deed u met het vermoeden van fraude?

"Ik ben leidinggevende bij de afdeling Grote Ondernemingen van de Belastingdienst in de regio Noord-Oost. Het waren mensen van mijn team die vermoedden dat er iets niet deugde. We hebben dit vermoeden uitgebreid onderzocht en het werd voldoende bevestigd. Gezien de omvang van de fraude hebben we toen de FIOD ingeschakeld voor een strafrechtelijk onderzoek.

SUPER GEFLEST

De Belastingdienst en FIOD hebben alle transacties van de 240 zelfstandige franchisenemers van Super De Boer (inmiddels Jumbo) geanalyseerd. Daaruit bleek dat 143 franchisenemers tussen 2006 en 2010 voor in totaal tien miljoen euro omzet hebben verzwegen. Zij sjoemeldelen met retouren, statiegeld en inkomsten uit kramen. Eén ondernemer stak in één jaar ruim 240 duizend euro in eigen zak. De Belastingdienst gaat nu mogelijk ook met andere franchiseketens in gesprek en niet alleen supermarktketens.

'OP BASIS VAN HET BRUTOWINSTPERCENTAGE HADDEN WE HET NIET GEVONDEN. EN VOOR ACCOUNTANTS ZIJN ZULKE BEDRAGEN NIET MATERIEEL.'

op de korrel

'ACCOUNTANTS KUNNEN BIJ DE CONTROLE NIET ZOMAAR AFGAAN OP DE CHECKS VAN DERDEN, ZOALS DE CONTROLLER VAN FRANCHISEORGANISATIES.'

Dat onderzoek bevestigde onze vermoedens over de ernst van de fraude en liet zien wat er met het ontrokken geld gebeurde.”

Hoe ging de fraude in zijn werk?

“Als je artikelen retour boekt en het geld niet aan de klant uitbetaalt, houd je geld over in de kassa. Dat verschil hebben de ondernemers in eigen zak gestoken. Deze vorm van fraude is digitaal het gemakkelijkst traceerbaar. Andere methoden zijn: met statiegeld op flessen of boodschappenkratten rommelen en de opbrengsten van een oliebollenkraam in de kersttijd niet verantwoorden.”

Vermoedde u al snel dat meer ondernemers op deze manier fraudeerden?

“Wij hebben intern geïnventariseerd of wij dit wel vaker waren tegen gekomen. Toen dat zo bleek te zijn, hebben wij een totaalanalyse gemaakt van de gegevens van alle ongeveer 240 franchisenemers.”

Werkte de franchiseorganisatie vrijwillig mee?

“De franchiseorganisatie was op grond van de Algemene wet inzake rijksbelastingen verplicht mee te werken en had dus geen keus. Zij had er ook belang bij, omdat zij in feite ook de dupe was van de fraude: bij lagere omzetten krijgt zij minder provisie.”

EXTRA HARDE SCHIJF

En toen bent u al die gegevens gaan analyseren?

“Ja, het was een enorm groot bestand met miljoenen transacties. Wij hebben een script geschreven om die allemaal te analyseren tot op kassabonniveau. Het kostte 24 uur rekenen en er moest een extra harde schijf bijkomen. Toen we klaar waren hadden we een ranglijst met ondernemers die het meest, minder en het minst hadden gefraudeerd. We hebben die lijst besproken met het functioneel parket van het Openbaar Ministerie en een team van de FIOD en samen een keus gemaakt.”

Op welk bedrag ligt de grens om wel of niet strafrechtelijk te vervolgen?

HENK HUTTINGA (PROJECTLEIDER BELASTINGDIENST): 'WIJ WILLEN GEEN EXTRA EISEN STELLEN, MAAR ALLEEN AANGEVEN WELKE CONTROLEWERKZAAMHEDEN BIJ HET PLAATJE PASSEN.'

“Dat kan ik niet zeggen. Maar ondernemers die het meest hebben gefraudeerd, worden strafrechtelijk vervolgd. Ondernemers die fors hebben gefraudeerd, maar niet strafrechtelijk worden aangepakt, hebben controleurs op bezoek gehad. Die zeiden: je bent de pineut en je krijgt nu de gelegenheid om mee te werken door een schatting te maken van wat je hebt verzwegen. Als je niet meewerkt, doen wij het onderzoek. Een aantal ondernemers heeft er voor gekozen om mee te werken.”

Wat is het voordeel van meewerken, de Belastingdienst moet het onderzoek toch doen?

“De boete wordt lager, je bespaart adviseurskosten en je krijgt snel duidelijkheid.”

En bedrijven die niet zo heel veel hebben gefraudeerd?

“Die hebben wij een harde of zachte brief gestuurd. In de harde brief staat dat wij fouten hebben geconstateerd en een naheffing en boete zal volgen. In de zachte brief staat dat wij op dit moment geen aan-

'JE MOET ALS ACCOUNTANT ANALYSES UITVOEREN OP HET NIVEAU VAN DE KASSABON.'

leiding hebben om te veronderstellen dat er fraude is gepleegd, maar dat de ondernemer de kans krijgt melding te maken van eventueel verzwegen inkomsten."

EIGEN BOEZEM

Welke les kunnen accountants uit deze fraude trekken?

"Wij zijn nu in gesprek met verschillende accountantskantoren. En wij hebben al uitgebreid gesproken met de accountants van een kantoor dat is gespecialiseerd in franchise en dat de accountant was van veel van de franchisenemers. Zij hebben de kwestie serieus opgepakt en intern onderzoek gedaan naar de vraag: wat hebben wij gemist? Het kantoor heeft de hand in eigen boezem gestoken en gezegd dat het ten onrechte heeft vertrouwd op de beheersmaatregelen binnen de franchiseorganisatie."

Wat verwacht u van de accountant?

"Dat hij kritisch naar zijn klanten kijkt. Accountants moeten hun controleprogramma onder de loep nemen en kunnen bij de controle niet zomaar afgaan op de checks van derden, zoals de controller van de franchiseorganisatie. Wij zijn nu samen met de franchiseorganisatie, franchisenemers en de accountants een programma op poten aan het zetten."

ACCOUNTANTS GEVRAAGD

Henk Huttinga, landelijk projectleider bij de Belastingdienst: "Bij het strafrechtelijk onderzoek naar de fraude zijn forensisch accountants ingeschakeld, bij het onderzoek van de Belastingdienst reguliere (register) accountants. Verder hebben enkele accountants als controlespecialist bezoeken afgelegd aan de ondernemers die fors hebben gefraudeerd. Wij hebben heel leuk werk en zoeken nog wel accountants, ja. Die komen niet alleen van onze interne opleiding, maar worden ook gedeeltelijk extern geworven."

Zie ook
Accountant.nl/
Vaktechniek

'HET PROBLEEM IS EENVOUDIG OP TE LOSSEN ALS EEN GOED SAMENSPEL ONTSTAAT.'

In het kader van horizontaal toezicht?

"Het is een vorm van horizontaal toezicht, ja. Je probeert bedrijven zelf in control te krijgen. De controle moet goed genoeg zijn en dat is een kwestie van maatwerk. Wij willen geen extra eisen stellen, maar alleen aangeven welke controlewerkzaamheden bij het plaatje passen. Het mooiste is natuurlijk als de franchiseorganisatie dezelfde analyse doet als wij hebben gedaan. Maar als het franchisecontract dat niet mogelijk maakt, kan de accountant van de franchisenemer extra controlemaatregelen treffen en extra werkzaamheden opnemen in het controleprogramma. Je moet als accountant analyses uitvoeren op het niveau van de kassabon. Accountants kunnen daarvoor ons analysescript gebruiken. De accountants kunnen dat dan in hun eigen controleprogramma inbouwen."

NIET-SUPERMARKTEN

Is er alleen gefraudeerd bij Super De Boer?

"Dat weten wij nog niet. Er zijn in Nederland achttien franchise supermarktformules. De franchisenemers daarvan zitten bij enkele gespecialiseerde accountants- en advieskantoren. Wij gaan ook kijken bij de andere formules en willen ook daar afspraken over de beheersmaatregelen maken en met de gespecialiseerde accountantskantoren kijken of zij hun controleprogramma bij die bedrijven zouden kunnen aanpassen."

Wat zijn de gevolgen voor het horizontaal toezicht als een kantoor niet goed meewerkt?

"Ik kan mij niet voorstellen dat een accountantskantoor, waarmee we een convenant hebben gesloten, niet meewerkt. Misschien dat er franchisenemers zijn die niet mee willen werken. Voor hen volgt er gewoon toezicht, zij komen meer in the picture. Dat is de categorie bedrijven die de gok neemt en zegt: komen jullie maar onderzoek doen."

Gaat de Belastingdienst ook kijken bij andersoortige franchiseformules?

"Wij zijn ons ook aan het oriënteren op niet-supermarkten. Er werken heel veel ondernemingen met franchiseformules en die hebben verschillende risico's. Mochten we verdere stappen in de andere sectoren zetten, dan gaan we ook daarvoor contact opnemen met de gespecialiseerde accountants- en advieskantoren. Wij hopen daarbij op hun medewerking, daar heeft iedereen belang bij. Franchisenemers hebben geen last van valse concurrentie en de franchisegever derft geen provisie. De reputatie van een franchiseketen loopt geen schade op en de accountants hebben er meer werk door. Het probleem is eenvoudig op te lossen als een goed samenspel ontstaat." □